

โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ บ้านควนหรีน อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

๑. ความเป็นมา

ด้วยมีราษฎร อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา นำโดยนายรีเป็ง มุนิมะ กำนันตำบลเปียน พร้อมผู้ใหญ่บ้านอีก ๗ หมู่บ้านได้ทำหนังสือถึงคณะทำงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถขอให้นำความกราบบังคมทูลขอพระราชทานความช่วยเหลือให้จัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้น ในพื้นที่ตำบลเปียนอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นการช่วยเหลือให้ราษฎรไทยพุทธและมุสลิม มีอาชีพ มีงานทำอยู่ใกล้พื้นที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันการเดินทางไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้านไม่ปลอดภัย เพราะถูกลอบประทุษร้ายจากกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ราษฎรในตำบลเปียนและตำบลบ้านโหนด อำเภอสะบ้าย้อยจึงพร้อมใจกันยกพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของตำบลเปียน จำนวน ๒๐๐ ไร่ และที่นาร้างอีก ๑๐๐ ไร่ สำหรับจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่าง

พลเอก ณ พล บุญทับ และ พลเอกธีระพงษ์ศรีวิวัฒน์กุลคณะทำงานโครงการฟาร์มตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เดินทางไปพบราษฎรพร้อมทั้งได้ทำการตรวจพื้นที่สาธารณะประโยชน์ดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๑ ในขั้นต้นพบว่าพื้นที่ดินมีความเหมาะสมที่จะสนับสนุนให้จัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างได้มีลำห้วยซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติมีน้ำไหลตลอดปีสามารถทำฝายกั้นน้ำเพื่อนำน้ำมาใช้อุปโภค บริโภค และทำการเกษตรได้

การจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างครั้งนี้สามารถช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการก่อความไม่สงบจำนวน ๑,๕๔๔ ครัวเรือนจำนวนประชากรประมาณ ๓,๐๐๐ คน ซึ่งมีทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ได้ร่วมคิดร่วมทำงาน ร่วมแก้ไขปัญหา และได้รับผลประโยชน์ร่วมกันโดยเริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ เนื้อที่ ๒๐๐ ไร่ และในปี ๒๕๕๔ ขยายพื้นที่เป็น ๕๐๐ ไร่

๒. การสนองพระราชดำริฯ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา ได้เข้าร่วมดำเนินการใน ๒ กิจกรรม ดังนี้

- กิจกรรมด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย และการใช้ปุ๋ยหมักเติมอากาศตามเทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร
- กิจกรรมด้านพืชไร่ ส่งเสริมและสาธิตการปลูกข้าวโพดหวานลูกผสมพันธุ์ สงขลา ๘๔-๑ ตาม

คำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

๑. เป็นแหล่งเรียนรู้งานด้านการเกษตร
๒. ส่งเสริมให้ราษฎรมีอาชีพ มีงานทำอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ใกล้ที่พักอาศัย

๓. เพื่อจัดสร้างแหล่งอาหารของชุมชน สำหรับผลิตอาหารปลอดภัยให้ประชาชนได้บริโภค

๔. เป็นแหล่งจ้างงานให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อผลิตพืชผักปลอดภัย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ และขยายผลความสำเร็จไปสู่ไร่นาเกษตรกร และให้เกษตรกรในพื้นที่ได้เรียนรู้การทำเกษตรผสมผสาน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

ตั้งอยู่ บ้านควนหรีน หมู่ที่ ๒ ตำบลเปียน อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
ที่ตั้งโครงการพิกัด QH208-357

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

กิจกรรมด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย : ดำเนินการบนพื้นที่ ๒๐๐ ตารางวา โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผลิตพืชผักปลอดภัย และการใช้ปุ๋ยหมักเติมอากาศ ลดต้นทุน เพิ่มรายได้

กิจกรรมด้านการผลิตพืชไร่ : ดำเนินการบนพื้นที่ ๒ ไร่ โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพดหวานที่ถูกต้อง และเหมาะสม ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

๕.๒.๑ หน่วยงานหลัก : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

๕.๒.๒ หน่วยงานที่ร่วมดำเนินงาน : กองแผนงานและวิชาการ

๖. งบประมาณที่ได้รับ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร ปี ๒๕๖๐ ได้รับจัดสรรงบประมาณ ๙๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมศึกษา / ทดสอบ

๗.๑.๑ การผลิตพืชผักปลอดภัย

ได้ดำเนินการผลิตพืชผักปลอดภัย ได้แก่ ผักกวางตุ้ง ผักคะน้า ผักกวางตุ้งฮ่องเต้ และผักสลัด คิดเป็นรายได้ ต่อเดือน ๕๐,๐๐๐ บาท โดยทาง ศวพ.สงขลา ได้มีการส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยหมักแบบเติมอากาศ ในพื้นที่แปลงผัก ในการลดต้นทุนการซื้อ ปุ๋ยอินทรีย์

๗.๑.๒ การปลูกพืชไร่

๗.๒.๑ แปลงต้นแบบ / แปลงสาธิต

ดำเนินการปลูกข้าวโพดหวานลูกผสมพันธุ์สงขลา ๘๔-๑ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๐ พื้นที่
ดำเนินการ ๒ ไร่

การปลูก

๑. การเตรียมดิน ไถตะ ๑ ครั้ง ให้ลึกอย่างน้อย ๓๐ เซนติเมตร แล้วตากดินทิ้งไว้ ๗-๑๐ วัน
เพื่อทำลายวัชพืชหรือเมล็ดวัชพืช โรคและแมลงของข้าวโพดหวานที่อาศัยอยู่ในดิน ใส่ปุ๋ยมูลไก่ ๕๐๐
กิโลกรัมต่อไร่ โดยหว่านให้ทั่วพื้นที่ปลูกก่อนการไถแปรหรือพรวน จากนั้นจึงไถแปรหรือพรวนให้ดินร่วนซุยอีก
ครั้งหนึ่ง

๒. การปลูก ปลูกให้เป็นแถว โดยให้ระยะระหว่างร่องหรือแถวเท่ากับ ๗๕ เซนติเมตร
แล้วทำหลุมต้น ๆ เพื่อหยอดเมล็ดพันธุ์ ระยะระหว่างหลุมเท่ากับ ๒๕ เซนติเมตร หยอดเมล็ดหลุมละ ๒
เมล็ด ก่อนปลูกฝนตกจึงไม่มีการให้น้ำเพราะพื้นที่มีความชื้นมากพอ

การใส่ปุ๋ย

๑. เมื่อต้นข้าวโพดหวานมีอายุ ๑๐-๑๔ วัน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ (สำหรับดิน
ทราย) อัตรา ๕๐ กิโลกรัมต่อไร่ โดยหว่านรอบ ๆ ต้นข้าวโพด ห่างจากต้นข้าวโพดหวานประมาณ ๑๕
เซนติเมตร แล้วกลบดิน

๒. เมื่อต้นข้าวโพดมีอายุ ๒๕-๓๐ วัน ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่
โดยโรยให้เป็นแถวข้างโคนต้นข้าวโพดหวาน แล้วตากดินพูนโคนเพื่อกลบปุ๋ย

๓. เมื่อข้าวโพดมีอายุ ๔๕ วัน ควรใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒๕ กิโลกรัมต่อไร่ โดย
ใช้เสียมเจาะเป็นหลุมต้น ๆ ข้างต้นข้าวโพดหวาน หยอดปุ๋ย แล้วกลบดิน

การให้น้ำ

ให้น้ำแก่ข้าวโพดหวานสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ในช่วงที่ข้าวโพดหวานแทงช่อดอกและออกไหมจะ
ขาดน้ำไม่ได้ ซึ่งหากขาดน้ำในช่วงนี้ เมล็ดจะติดไม่เต็มฝัก และฝักมีขนาดเล็ก

การเก็บเกี่ยว

ทำการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดหวาน หลังจากที่เส้นไหมไหลผ่านปลายฝักมาแล้ว ๑๘-๒๐ วัน
เมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว เก็บฝักข้าวโพดหวานไว้ในที่ร่ม และไม่เก็บฝักข้าวโพดหวานไว้นานเกิน ๒๔ ชั่วโมงภายหลัง
การปลิดฝักออกจากต้นแล้ว เพราะจะทำให้ข้าวโพดหวานเสียคุณภาพ หรือความหวานจะลดลง

๗.๒ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

๗.๒.๑ การฝึกอบรม

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมหลักสูตร “หลักสูตรการแปร
รูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ” เมื่อวันที่จันทร์ที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ อาคารอเนกประสงค์ ฟาร์มตัวอย่างฯ
บ้านควนหรีน อำเภอชะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ให้แก่เกษตรกรในฟาร์มตัวอย่างฯ จำนวน ๓๐ ราย ซึ่งเกษตรกร

ที่เข้ารับการอบรมได้ทำแบบทดสอบความรู้ก่อน และหลังการฝึกอบรม จำนวน ๑๐ ข้อ เกษตรกรสามารถทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมได้คะแนนเฉลี่ย ๗.๐๐ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๓๖ เปอร์เซ็นต์ และหลังการฝึกอบรมได้คะแนนเฉลี่ย ๙.๑๖ คะแนน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๘๐ จะเห็นได้ว่าหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้วเกษตรกรทั้งหมดมีความรู้เพิ่มขึ้น

การฝึกอบรมหลักสูตร “หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ” ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ การแปรรูปเห็ดสวรรค์ น้ำพริกเห็ด และเห็ดปรงรส ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ผลผลิตทางการเกษตร โดยการนำวัตถุดิบ จากโรงเรือนเพาะเห็ดที่เหลือจากการขายในรูปแบบสด มาแปรรูป ให้มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งตลาดต่อไป

๗.๒.๒ แปลงต้นแบบ / แปลงสาธิต

ดำเนินการสำรวจ ดูแล แนะนำ การปลูกผักปลอดภัย ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรดังนี้

๑ พืชตระกูลแตง

๑. โรคคราบน้ำค้าง

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	ระยะแรก พบปื้นเหลืองเป็นจุดๆที่ด้านบนใบ ส่วนด้านล่างใบอาจพบกลุ่มของเส้นใยเชื้อรา ระยะต่อมาปื้นเหลืองเปลี่ยนเป็นแผลสีน้ำตาล อาการรุนแรงแผลบนใบขยายใหญ่ ใบจะแห้งกรอบทั้งใบและติดอยู่กับเถา ทำให้เถาแห้งตายด้วย
การแพร่ระบาด	แพร่ระบาดในสภาพความชื้นสูง และอุณหภูมิต่ำ (อุณหภูมิ ๑๖-๒๒ °C) เชื้อสาเหตุสามารถปลิวไปกับลม ดินน้ำฝน แมลงบางชนิด และติดไปกับเมล็ดพันธุ์ได้

การป้องกันกำจัด

- ก่อนปลูกควรแช่เมล็ดในน้ำอุ่น (อุณหภูมิ ๕๐°C) นาน ๒๐-๓๐ นาที หรือคลุกด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เมตาแล็กซิล หรือ เมตาแล็กซิน+แมนโคเซบ
- จัดระยะปลูกให้เหมาะสม ไม่ปลูกพืชแน่นเกินไป ให้มีการระบายอากาศในแปลง
- เมื่อพบโรคในแปลง ควรพ่นด้วยสารกำจัดโรคพืช เช่น เมตาแล็กซิน + แมนโคเซบ คอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ เป็นต้น

๒. โรคคราแปंग

สาเหตุ	เชื้อรา
--------	---------

ลักษณะอาการ	ลักษณะคล้ายผงแบ่งเกิดขึ้นเป็นหย่อมๆด้านผิวบนของใบ ผงแบ่งขยายออก และกระจายไปเรื่อยๆ อาการรุนแรงพบผงแบ่งบนก้านใบ กิ่งและลำต้นใบเหลือง แล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแห้งกรอบ
การแพร่ระบาด	แพร่ระบาดได้ดีในสภาพอากาศค่อนข้างแล้ง
การป้องกันกำจัด	- เมื่อพบการระบาดของโรคในแปลง ควรพ่นด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น ไดโนแคป เบนโนมิล และไตรฟอรีน เป็นต้น

๓. โรคใบด่าง

สาเหตุ	เชื้อไวรัส
ลักษณะอาการ	ใบอ่อนแสดงอาการต่างเหลือง เนื้อใบหยิกเป็นคลื่นขอบใบม้วนลง ยอดหดสั้นแคระแกรน
การแพร่ระบาด	โรคนี้อาศัยพืชอาศัยหลายชนิด โดยเฉพาะพืชในตระกูลแตง ตระกูลถั่ว และตระกูลยาสูบ สามารถถ่ายทอดโดยเพลี้ย
การป้องกันกำจัด	- กำจัดวัชพืชบริเวณแปลงปลูก โดยเฉพาะพวกที่เป็นพืชอาศัยของโรค - ตรวจสอบแปลงสม่ำเสมอ เพื่อพบต้นเป็นโรค รีบทำลายทันที - ควบคุมเพลี้ยอ่อนในแปลงโดยใช้สารฆ่าแมลงชนิดดูดซึม เช่น สารไดเมทโฮเอท

๔. โรคเหี่ยว

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	ระยะแรกพบอาการใบเหลืองที่ใบล่าง จะเหลืองต่อเนื่องขึ้นไปเรื่อยๆ ในที่สุดเหลืองทั้งต้น เถาแดงจะเหี่ยวและตายไป บางครั้งมีรอยแตกเล็กๆตามยาวของลำต้นและพบเส้นใยเชื้อรา ที่ท่อน้ำท่ออาหารเปลี่ยนเป็นสีแดงเข้ม
การป้องกันกำจัด	- ปลูกพืชหมุนเวียน - ก่อนปลูก ตรวจสอบสภาพความเป็นกรดต่างของดิน และปรับสภาพดินด้วยปูนขาว หรืออินทรีย์วัตถุ - เมื่อพบพืชเป็นโรคในแปลงใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช ฟิซีเอ็นบี ราดบริเวณโคนต้น

๕. โรคเหี่ยวเหี่ยว

สาเหตุ	เชื้อแบคทีเรีย
ลักษณะอาการ	ระยะแรกใบยอดจะลู่ลง ต่อมาใบทั้งหมดจะเหี่ยวเฉาและพุ่มตายทั้งเถาภายใน ๑-๒ วัน ในขณะที่เถาแดงและใบยังเขียวอยู่ ไม่พบแผลที่โคนต้นและราก เมื่อตัดโคนต้นตามขวางจะพบส่วนท่อน้ำท่ออาหารเป็นสีน้ำตาล

การแพร่ระบาด เชื้อแบคทีเรียสาเหตุโรคสามารถเข้าสู่พืชได้โดยแมลงพวกด้วงเต่าแตง เป็นพาหะ หลังจากแมลงกัดกินพืชที่เป็นโรคได้รับเชื้อแบคทีเรีย เชื้อจะเจริญเพิ่มปริมาณในแมลง และออกมากับมูลของแมลง แล้วเข้าสู่พืชตามรอยแผล

การป้องกันกำจัด

- ตรวจสอบแปลงปลูกสม่ำเสมอ เมื่อพบพืชเป็นโรคต้องรีบทำลายทันที
- ควบคุมแมลงพวกเต่าแตงที่เป็นพาหะของโรค
- กำจัดวัชพืชบริเวณแปลงปลูก โดยเฉพาะพืชตระกูลแตงอื่นๆ ที่เป็นพืชอาศัยของโรค

๒. ถั่วฝักยาว

๑. โรคราสนิม

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	ระยะแรก เป็นจุดเล็กๆสีเหลืองซีดด้านใต้ใบ บางครั้งอาจพบด้านบนของใบ ระยะต่อมาแผลขยายโตขึ้น กลางแผลบวมนูนสูงขึ้น ส่วนปลายยอดจะแตกออกและมีผงสีน้ำตาลแดง ทำให้ใบเหลืองและหลุดร่วงก่อนแก่
การแพร่ระบาด	แพร่ระบาดโดยสปอร์ของเชื้อราปลิวไปกับลม สภาพที่เหมาะสมต่อการระบาดของโรค คือ ช่วงที่มีอุณหภูมิปานกลาง-ค่อนข้างสูง และความชื้นสูง

การป้องกันกำจัด

- ทำความสะอาดแปลงปลูก กำจัดเศษซากพืชที่เป็นโรค
- เมื่อมีโรคระบาดในแปลง พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น แมนโคเซบ กำมะถันผง

๒. โรคราแป้ง

สาเหตุ	เชื้อรา
ลักษณะอาการ	พบผงสีขาวกระจายเป็นกลุ่มๆบนผิวใบทั้งด้านบนและด้านล่าง อาการรุนแรง เนื้อใบแห้ง กรอบและร่วงก่อนแก่
การแพร่ระบาด	พบการระบาดมากในสภาพฟ้าอากาศแห้งแล้ง
การป้องกันกำจัด	
	- เมื่อพบการระบาดในแปลง พ่นด้วยสารป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น เบนโนมิล และ คาร์เบนดาซิม เป็นต้น

๓. กลุ่มพืชผัก

กลุ่มของแมลงศัตรูผัก

๑. กลุ่มหนอนผีเสื้อ จัดเป็นพวกหนอนแมลงศัตรูพืชที่สำคัญมากที่สุดโดยลักษณะการทำลายจะกัดกินหรือเจาะ เข้าส่วนต่างๆของต้น เช่น ใบ ยอด ก้าน หัว และฝัก เป็นต้น การระบาดทำลายมักรุนแรงและรวดเร็วในระยะหนอน ส่วนตัวเต็มวัยส่วนใหญ่มักไม่ทำลายพืชเช่น หนอนใยฝัก หนอนกระทู้ฝัก ฯลฯ

๒. กลุ่มดูดกินน้ำเลี้ยง จัดเป็นแมลงศัตรูที่สำคัญเช่นกัน โดยลักษณะการทำลายจะดูดน้ำเลี้ยงจากส่วนต่างๆ ของต้นพืช ทำให้แคระแกรน ผลผลิตมีตำหนิเสียคุณภาพ นอกจากนี้บางชนิดยังเป็นพาหะนำโรคไวรัสได้ เช่น โรคใบหงิก โรคใบหด โรคใบด่าง เป็นต้น ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยสามารถทำลายพืชได้ ได้แก่ เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ แมลงหวี่ขาว ฯลฯ

๓. กลุ่มแมลงปีกแข็ง ได้แก่ ตัวงชนิดต่างๆโดยลักษณะการทำลายทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยจะกัดกินส่วนต่างๆของพืช เช่น ตัวงหมัดฝักตัวเต็มวัยกัดกินใบ ตัวอ่อนอาศัยอยู่ในดินกัดกินราก เป็นต้น

๔. กลุ่มหนอนแมลงวัน เป็นแมลงศัตรูที่เริ่มมีความสำคัญมากขึ้น ได้แก่ หนอนแมลงวันชอนใบ แมลงวันผลไม้ เป็นต้น ระยะตัวอ่อนเป็นระยะที่เข้าทำลายเป็นส่วนมาก

๕. กลุ่มไร ได้แก่ ไรแดง ไรขาว เป็นต้น

หลักการในการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๑. การใช้วิธีเขตกรรม

๑.๑ การเลือกพันธุ์ปลูกเลือกพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่ไม่มีการระบาดของโรคมามาก่อน หรือเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการรับรองว่าปลอดโรค หรือพันธุ์ที่ต้านทานแมลง

๑.๒ การเลือกช่วงเวลาปลูกหรือเลื่อนเวลาปลูกให้ล่าช้ากว่าปกติ

๑.๓ การปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อลดปริมาณของโรคและแมลง ใช้ได้ผลดีกับเชื้อโรคที่อยู่ในดิน และไม่ปลูกพืชซ้ำในพื้นที่เดียวกันเป็นระยะเวลานานๆ

๑.๔ การปลูกพืชให้มีระยะห่างพอเหมาะ ไม่ปลูกพืชแน่นเกินไป

๑.๕ ตัดแต่งและทำลายส่วนของพืชที่เป็นโรค เพื่อลดปริมาณของเชื้อ และลดความชื้นในทรงพุ่ม

๑.๖ การจัดการเรื่องน้ำควบคุมปริมาณน้ำในดินให้เหมาะสม

๑.๗ การทำความสะอาดแปลง

- การเก็บทำลายเศษซากพืช

- การทำลายวัชพืช เนื่องจากเชื้อบางชนิดสามารถอยู่ข้ามฤดูปลูกโดยพืชอาศัยอื่น เช่น ข้าว ป่า และหญ้า

๑.๘ การตากดินก่อนปลูก เพื่อลดปริมาณเชื้อในดิน

๑.๙ ใส่ปุ๋ยบำรุงต้นพืชให้แข็งแรง เพื่อให้ทนทานต่อการเข้าทำลายของเชื้อ

๒. การควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี

การควบคุมโรคพืชโดยชีววิธีเป็นการนำจุลินทรีย์ปฏิปักษ์ จุลินทรีย์แข่งขัน เพื่อลดจำนวนของเชื้อที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อพืช สำหรับเชื้อโรคและจุลินทรีย์ที่ใช้ในการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธี มีหลายชนิด เช่น รา แบคทีเรีย ไวรัส ไล้เดือนฝอย

๓. การควบคุมโรคโดยใช้พันธุ์ต้านทาน

เป็นการนำพันธุ์ต้านทาน หรือพันธุ์พืชที่ทนต่อการเข้าทำลายของเชื้อโรคและแมลงมาใช้เพาะปลูก ซึ่งพันธุ์พืชที่มีความต้านทานนั้น อาจเกิดจากการคัดพันธุ์ การผสมพันธุ์ การใช้สารเคมีหรือรังสีชักนำให้เกิดการก่อกลายพันธุ์ การใช้วิธีการทางพันธุวิศวกรรม ฯลฯ

๔. การใช้สารเคมี : การใช้สารเคมีที่ถูกต้องและปลอดภัย

ปัจจุบันเกษตรกรมีการใช้สารเคมีกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งการใช้สารเคมีทางการเกษตรนั้น ผู้ใช้จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงการใช้สารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการควบคุมศัตรูพืชโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับผู้ผู้ใช้ และตระหนักถึงพิษภัยของสารเคมีที่อาจตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งจะส่งกระทบโดยตรงต่อผู้บริโภค ตลอดจนคำนึงถึงการปนเปื้อนต่อสภาพแวดล้อม

ชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในทางการเกษตร ที่มีการจำหน่ายทางการค้า มีกว่า ๑,๐๐๐ชนิด ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ตามชนิดของสิ่งมีชีวิตที่ใช้ในการควบคุมและกำจัด คือ สารเคมีกำจัดแมลง สารป้องกันกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดเชื้อรา สารกำจัดหนูและสัตว์แทะ สารเคมีกำจัดหอยและปู เป็นต้น

การใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม

๑. ห้ามใช้สารเคมีที่ไม่ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕ และต้องใช้สารเคมีให้สอดคล้องกับรายการสารเคมีที่ประเทศคู่ค้าอนุญาตให้ใช้

๒. อ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อให้ทราบคุณสมบัติ และวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง

๓. เกษตรกร และแรงงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรรู้จักศัตรูพืช ชนิด และอัตราการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเลือกใช้เครื่องพ่น และอุปกรณ์หัวฉีด รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยต้องตรวจสอบเครื่องพ่นสารให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานตลอดเวลา เพื่อป้องกันสารพิษเปื้อนเสื้อผ้า และร่างกายของผู้พ่น ต้องสวมเสื้อผ้าอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และรองเท้าเพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ

๔. เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และใช้ให้หมดในคราวเดียวกัน ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น

๕. ไม่ควรผสมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหลายชนิดลงในถังเพื่อฉีดพ่นพร้อมกัน เพราะอาจทำให้ประสิทธิภาพของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชลดลง และอาจเป็นพิษต่อพืชที่ฉีดพ่นได้

๖. ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องผสมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหลายชนิดลงในถังเดียวกัน ต้องผสมตามตารางผสมสาร หรือให้สังเกตว่าเมื่อผสมไปแล้วไม่เกิดการตกตะกอน ไม่เกิดความร้อน หรือ ไม่เกิดการแยกชั้น จึงผสมกันได้

๗. ปิดฝาภาชนะบรรจุสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้สนิทเมื่อเลิกใช้ และเก็บในสถานที่เก็บสารเคมี

๘. เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหมดแล้ว ให้ล้างภาชนะบรรจุสารเคมีด้วยน้ำ ๒-๓ ครั้ง แล้วเทลงในถังพ่นสารเคมี ปรับปริมาณน้ำตามความเข้มข้นที่กำหนด ก่อนนำไปใช้พ่นป้องกันกำจัดศัตรูพืช

๙. ควรพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้า หรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัดหรือลมแรง และขณะปฏิบัติงานผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา

๑๐. หลังการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่ใส่ขณะพ่นสารต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

๑๑. ต้องหยุดใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนการเก็บเกี่ยวตามที่ระบุไว้ในฉลากกำกับกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิด

๑๒. ห้ามรับประทานอาหาร หรือสูบบุหรี่ ขณะพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

การป้องกันการต้านทานของศัตรูพืช

๑. ไม่ควรฉีดพ่นสารเคมีบ่อยกว่าที่ต้องการ

๒. ไม่ควรใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากกว่าอัตราที่แนะนำ

๓. ใช้วิธีการควบคุมศัตรูพืชโดยระบบผสมผสาน

๔. การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่ควรใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งมากเกินไป

ข้อคำนึงในการซื้อสารเคมี

๑. ซื้อในจำนวนที่เพียงพอต่อการใช้ในฤดูกาลหนึ่ง ไม่ควรซื้อมากเกินไปแล้วเก็บส่วนที่เหลือไว้หลังจากหมดฤดูกาลเพาะปลูกนั้นๆแล้ว

๒. ในกรณีที่ต้องใช้สารเคมีในปริมาณมากให้พิจารณาเลือกซื้อชนิดที่แบ่งบรรจุ ไม่ควรซื้อชนิดที่บรรจุขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อสะดวกและปลอดภัยในการใช้

๓. ตรวจสอบว่าภาชนะบรรจุว่าชำรุดรั่วหรือไม่ ฉลากจะต้องไม่เสียหายและอ่านได้ง่าย

ข้อปฏิบัติในการเก็บรักษา

เก็บในที่ปลอดภัย ล้อมคอกุญแจให้เรียบร้อย และให้ห่างจากเด็ก หรือสัตว์เลี้ยงไม่สามารถสัมผัสได้ และไม่ควรเก็บใกล้กับแหล่งกำเนิดความร้อน เช่น เต้าไฟ ตะเกียง

๗.๒.๓ การผลิตสื่อ / โสตทัศนอุปกรณ์ จัดทำเอกสารคำแนะนำการผลิตเห็ด

๘. ผลสำเร็จ / ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

๘.๑ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ ได้รับความรู้ด้านการเกษตรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้มีรายได้และความอยู่ดีกินดี

๘.๒ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ มีความรู้และทักษะในการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชไร่ ไม้ผล และการเพาะเห็ด

๘.๓ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ หรือเกษตรกรที่ปฏิบัติงานในโครงการฯ สามารถจำหน่ายผลผลิตฝักสดข้าวโพดหวานออกสู่ตลาดในท้องถิ่นของโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ ได้ผลผลิตรวมทั้งสิ้น ๓๖๐ กิโลกรัม ราคาขาย กิโลกรัมละ ๒๐ บาท รวมยอดเงินที่จำหน่ายได้ ๗,๒๐๐ บาท

๙. ปัญหา / อุปสรรค

- ประสบปัญหาฝนตกชุก ทำให้ผลผลิตข้าวโพดหวานที่ออกจำหน่ายได้น้อยกว่าปกติ

ภาพกิจกรรม การฝึกอบรม

หลักสูตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

ภาพกิจกรรม การผลิตพืชผักปลอดภัย

ภาพกิจกรรม การปลูกพืชไร่

การปลูกข้าวโพดหวานลูกผสมพันธุ์ สงขลา ๘๔-๑

